

Ilustrirani Slovenec

Leto V

Tedenska priloga »Slovenca« (št. 29) z dne 3. II. 1929

Štev. 5

Ivje

Foto J. Skerlep.

Na desni:

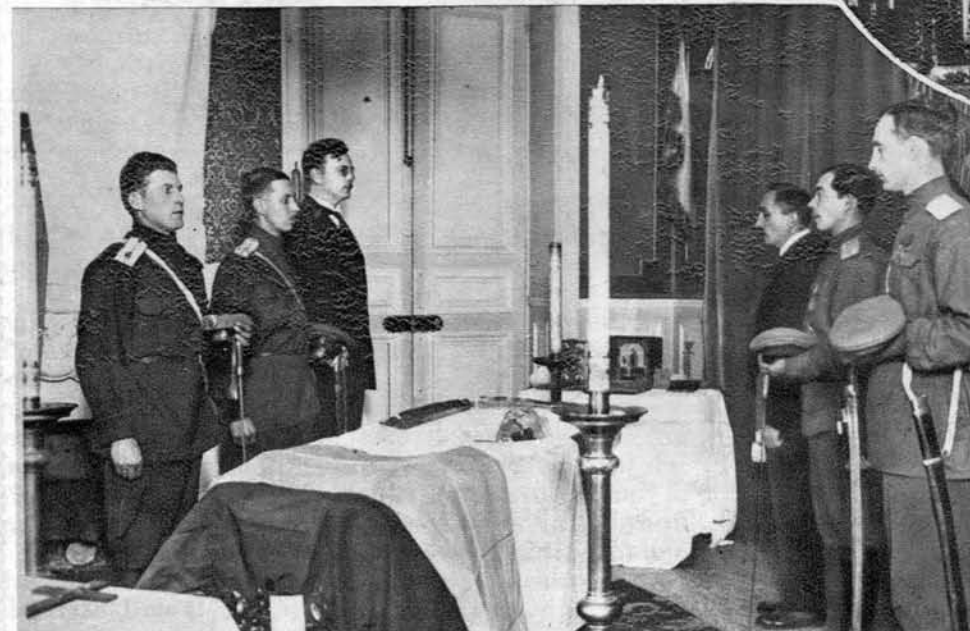
K Viljemovi sedemdesefletnici

Dne 27. p.m. je obhajal svojo 70 letnico bivši nemški cesar Viljem II. Še pred dobrimi desetimi leti je bil to eden najmogočnejših monarhov sveta, ki je ob vsaki priliki tako rad rožljajal z mečem, dokler res ni tudi njegovo slavo in mogočnost uničil meč. Po skoro 50 letnem vladanju je moral bežati pred ogorčenim nemškim ljudstvom iz domovine in iskati zatočišča na Holandskem. Dobil ga je v prekrasnem gradu Dooru (glej sliko na desni), kjer ima priliko premišljovati o nestalnosti vsega posvetnega.

Turška mladina demonstrira za uvedbo latinice

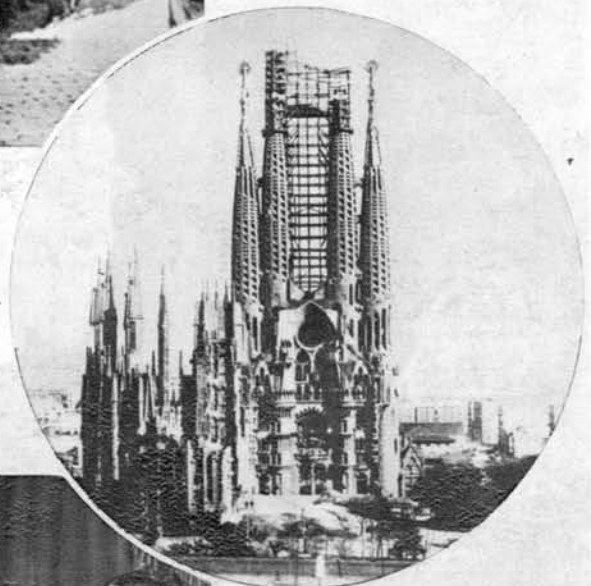
Dočim je radikalni afganistanski reformator, kralj Amanulah, plačal svojo reformatorsko gorečnost pred kratkim s svojim prestolom, ima pa turški diktator Kemal mnogo več sreče. Čeprav njegove reforme niso prav nič manj radikalne, si je vendarle znal pridobiti na eni strani brezpogojno vdanost armade, na drugi strani pa tudi izobraženstva in mladine, zato lahko vodi svoje delo smotrno in nemoteno dalje. Slika nam kaže demonstracije carigrajske mladine za uvedbo latinice, ki jo je odredil Kemal pred kratkim. V ozadju je videti tudi novi monumentalni spomenik Kemal, ki so mu ga postavili Carigrajčani.

Spodaj:

Novi cerkveni stavbni slog na Španskem

V Barceloni grade že dolgo let novo, monumentalno katedralo, ki bo posvečena Sveti Družini. Upajo, da bo dovršena prihodnje leto. Slika nam kaže novo stavbo v svoji elegantni in moderni arhitekturi, ki vzbuja že sedaj veliko pozornost in priznanje.

Na levi:

Smrt ruskega velikega kneza Nikolaja Nikolajeviča

Na francoski rivijeri je pred kratkim preminul veliki knez Nikolaj Nikolajevič, ki je živel tam kot emigrant. Pokojnik je bil stric zadnjega ruskega carja Nikolaja II. in posebno znan je postal med vojno, ko je bil generalissimus mogočne ruske armade. Poveljnik baje ni bil le po imenu, temveč je imel baje resne strategijske zmožnosti. — Slika nam kaže velikega kneza na mrtvaškem odru, kovaški atamani mu pa stoje na častni straži. Tudi pokopali so ga na francoski rivijeri.

General Pera Živković

komandant divizije kraljeve garde in sedanji predsednik naše vlade (na levi v gala uniformi, na desni v civilni obleki).

Živković je bil rojen leta 1879. v Negotinu. Po dovršeni gimnaziji je vstopil v vojno akademijo, nakar je služil pri konjenici. Komandant kraljeve garde, ki jo je sam organiziral in ki šteje danes tri polke, je že od leta 1917. Udeleževal se je tudi kot vojaškotehnični pisatelj.

Ko so spravile vodilne politične stranke naš parlamentarizem in našo demokracijo do absurdnosti ter je postalo naše notranjepolitično stanje nevdržno, je segel v noči na 6. januar kralj po zadnjem sredstvu ter poveril vlado komandantu svoje garde, ki je znan po svoji energiji. Upajmo, da izpolni nade, ki jih stavijo vanj optimisti.

Kranjska gora ognjišče našega zimskega sporta

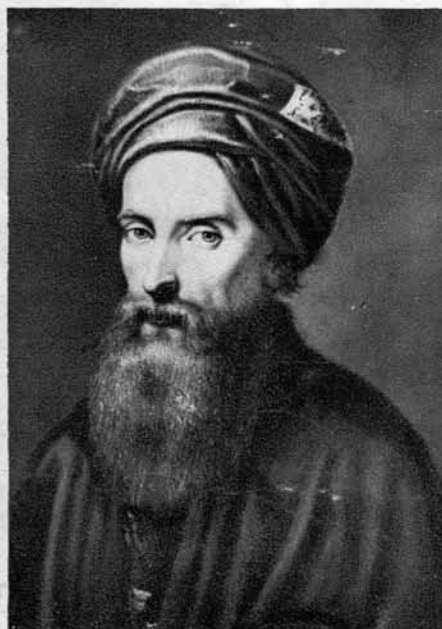

V zadnji številki smo objavili serijo slik iz našega zimskosportnega življenja, ki zavzema vedno širši krog in ki ima pri nas gotovo še nedogledno prihodnost. Dočim so se kazale druge naše občine napram temu sportu skoro brezbrizne (Bohinjci so n. pr. pustili propasti svoje lepo umetno sankališče Belvedere), je pa pokazala Kranjska gora pod vodstvom svojega agilnega župana Lavtizarja za to panogo takoj vse potrebno razumevanje. Posledica tega je bila, da je postala Kranjska gora takoj pravo središče vsega našega zimskosportnega življenja, kjer puste mladi sportniki lepe denarje. Naj bo Kranjska gora zgled še mnogim drugim našim občinam, zlasti na Gorenjskem, da se začno za vedati, kake nedogledne gospodarske važnosti postaja za nas tujski promet.

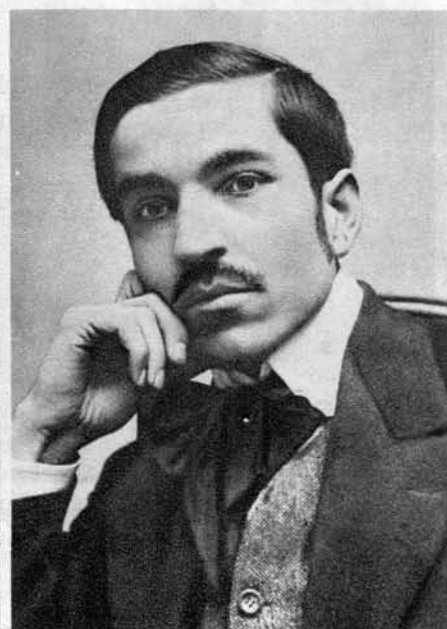
Slike k Slovenskemu biografskemu leksikonu

Klodič Maks
(* 1875), inženjer.

Knoblehar Ignacij
(1819—1858), misijonar.

Klemenčič Franc
(* 1880), slikar.

Narodna galerija

Glavni vestibul v I. nadstropju, kjer so sedaj začasno razstavljeni odlivki antične plastike.

Na desni:
Pogled iz vestibula v veliko dvorano, ki je namenjena naši baročni umetnosti.

Slovenska zemlja je bila deležna v vseh časih dobrot, ki jih snuje človek v korist svojega obstanka. Ena takih koristi je tudi umetnost, ki ima nalogo, da osrečuje in odpira človeku možnosti trajnega razvoja. V umetnosti zaposleni človeški duh je čisti glasnik sebe, svoje dobe in svojega naroda in je njegov kazipot. Zato je umetnost med najvažnejšimi gibalci, ki podpirajo človeka v njegovi borbivosti in vztrajnosti. Človek se je tega vedno zavedal in je varoval in cenil umetniška dela. Ena umetnostnih panog

je likovna umetnost, katere dela najdemo ob vsakem koraku v stavbah, v slikah, kipih, risbah itd. Ta umetnost ima pri nas častljivo znano starost nad 600 let in je bila njena produkcija vedno intenzivna in mnogobrojna; žalibog so nesreče, ki so obiskovale naš narod, uničile tudi mnogo tega narodnega zaklada in šele v zadnjem času nam je bilo mogoče zajeti uničevanje in če bogda, napraviti mu konec za zmerom. Članki, knjige, spomeniški urad, splošna svetovna revizija in razmah umetnosti, naša osamosvojitve, vse to je pomagalo, da je

dobila naša likovna umetnost lastno streho; glavna zasluga za to pa gre društvu Narodni galeriji. To društvo je bilo ustanovljeno med vojno, 18. sept. 1918 z namenom, da da naši likovni umetnosti vseh časov trajno zavetje, ki naj bi bilo obenem oporišče za njen razvoj in spomenik naše kulture. Društvo je bilo sprejeto s simpatijami in si je krepko utiralo pot do cilja. Z nabranimi prispevki je nakupovalo umetnine

in šteje sedaj njen inventar preko 900 kipov, slik in grafičnih del; priredilo je 14 umetniških razstav, izdajalo propagandne tiskovine in knjige o umetnosti. Že leta 1919. je odprlo, združivši svojo zbirko z zbirko ljubljanske občine prvo stalno galerijo v Kresiji.

Ta provizorij je trajal sedem let; med tem časom je vršilo društvo intenzivno propagando in v koalicijski s Slovensko Matico je započelo akcijo, da se ljubljanski Narodni dom nameni za galerijo lepih umetnosti in s sodelovanjem društva „Pravnik“ in „Znanstvenega društva za humanistične vede“ akcijo za ustanovitev slovenske „Akademije znanosti in umetnosti“. Prva akcija je uspela meseca novembra 1925., druga stoji pred ostvartvijo. Društvo je prevzelo vse delo za zbirko petmilijonskega eksistenčnega fonda, iz čigar obrestmi bi mogli Galerija in Akademija mirno delovati; v ta fond je bilo prispevanih do konca leta 1928. od slovenskih občin, javnih korporacij, denarnih zavodov, požrtvovalnih mecenov in darovateljev 675.500 Din. Z že hranjenim stavbnim fondom in delom novih prispevkov je društvo sklenilo popravilo cele stavbe Narodni dom in predelalo I. nadstr. v razstavne prostore. Dne 4. avgusta 1928. je bilo izdano stavbno dovoljenje in dne 16. decembra je društvo slavnostno praznovalo svoj desetletni jubilej in ob tej priložnosti izročilo Slovincem streho za stvaritve likovne umetnosti na njihovi zemlji. Zaupanje v lastno moč zmore vse; zavedajmo se svoje najmlajše kulturne pridobitve in podpirajmo jo!

Druga stranska razstavna dvorana, ki vsebuje dela I. Kobilce, F. Vesela in J. Petkovška, v sredini so pa Bernekerjeve „žrtve“

Na levi:
Prva stranska razstavna dvorana z deli Wolfa, bratov Šubicev, Ažbete in Franketa.

Pogled v restaurirano veliko dvorano

Na desni:
Pogled iz tretje razstavne dvorane (Grohar) v četrto in peto (Jama, Jakopič i. dr.).

Četrta stranska razstavna dvorana z deli R. Jakopiča, M. Sternena, M. Jame, A. G. Kosa, L. Dolinarja, Napotnika i. dr.

Na levi:
Janez Zorman, predsednik Narodne galerije od njene ustanovitve do danes, ki je projektiral tudi vsa adaptacijska dela Narodnega doma.

Auto

Nov, praktičen tip autoomnibusa

ki je bil razstavljen na lanski avtomobilski razstavi v Berlinu.

Zgoraj na desni:

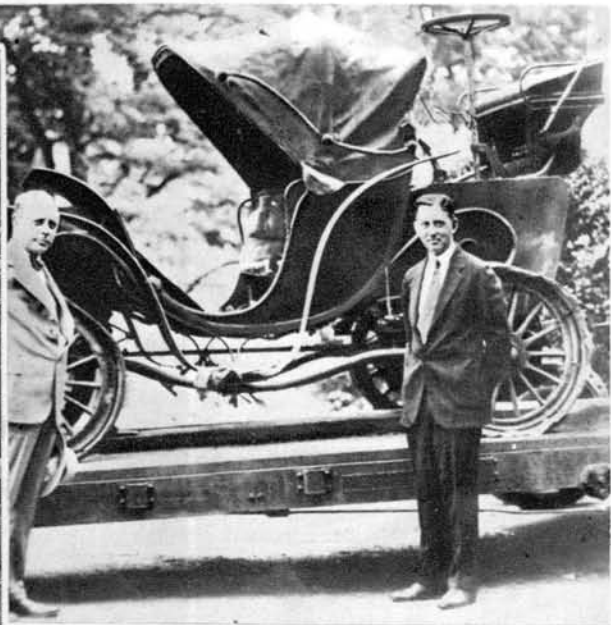
Tip prvovrstnega autoomnibusa

iz konca prejšnjega stoletja, ki se nahaja sedaj v Fordovem muzeju.

Na desni:

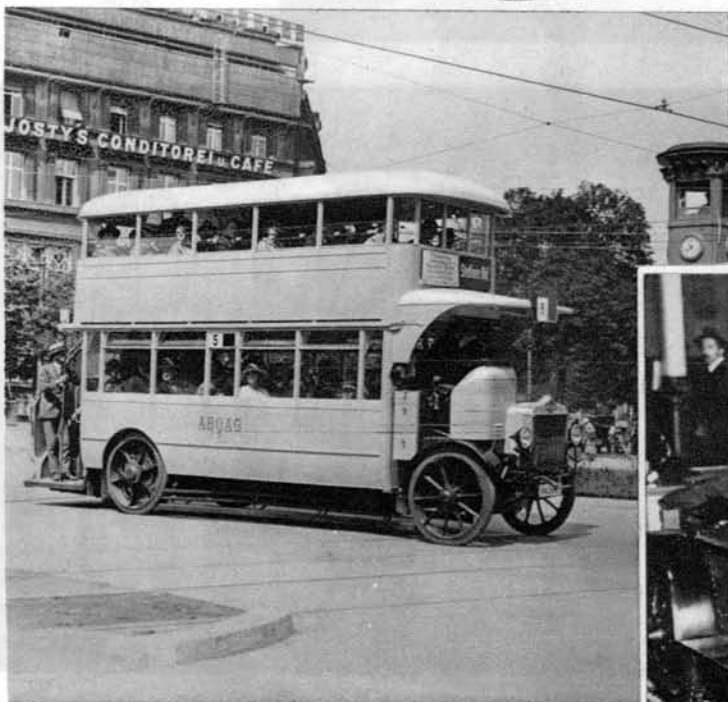
Ing. Jos. Štolfa

avtor izborne knjige »Sofer«, ki jo je založila Jugoslov. knjigarna in ki je ne bo mogel pogrešati noben avtomobilist.

Razstave avtomobilov v pretečenem letu so pokazale, da je avtomobilska tehnika v polnem razmahu glede vsestranske izpopolnitve in uporabe. Avtomobil je danes tako splošno uporabljen, da si ne moremo več misliti prometa brez avtomobila. Počasni vprežni voz ni v skladu z duhom časa, ki zahteva hitrost ter se tudi pri nas vedno bolj umika. — Avtomobil moremo danes smatrati kot zelo zanesljivo, popolno in hitro prevozno sredstvo. Kot osebni avto služi za sport in turizem ter za poslovne potrebe najrazličnejših poklicev. V obliki omnibusov opravljajo perijodično prevažanje oseb na najdaljše distance. Bolnice in reševalne institucije imajo ambulančne vozove, ki nudijo bolnikom najprimernejšo in brzo vožnjo. Tovorni avtomobili so prilagodeni najrazličnejšim vrstam blaga tako s tehničnega, higienskega in pa praktičnega stališča. Dalje je avtomobil prirejen za gašenje požarov, za škropljenje cest itd. Tako zvani terenski avtomobil ne potrebuje niti cest ali potov, kar je za nekatere pokrajine zelo važno. Splošno se more reči, da je možnost prilagoditve avtomobila tako vsestranska, da ga ni polja, kjer ne bi bil uporabljen.

Zanimanje in potreba po poznavanju ustroja, delovanja, streg in upravljanja avtomobila je — kakor njega uporaba — vsestranska. Mladi in stari čutijo potrebo časa, da mora skoro vsak biti tudi zmožen voditi avtomobil ali vsaj poznati njegovo konstrukcijo. — V založništvu Jugoslovanske knjigarne je izšla knjiga g. ing. Štolfe »Sofer«, ki daje vsakomur možnost, da se pouči o avtomobilu. Tudi lastnikom motornih koles bo knjiga dobrodošla, ker večina poglavij se nanaša tudi na ustroj in delovanje sestavnih delov motocikla ter na zakonske oziroma varstveno-policijske predpise za te vrste motornih vozil. Vrednost knjige je najbolj razvidna, ako čitamo besede ocenjevalca v »Slovenec« z dne 20. novembra 1928, ki pravi: ... ker je avtor obogatil našo skromno tehnično literaturo z delom, ki presega kvantitativno in kvalitativno celo pretežno večino podobnih publikacij v inozemstvu. Avtor je s tehničnim čutom in izredno marljivostjo zbral ogromen material o konstrukciji, delovanju, stregi in vodstvu avtomobila ter je znal koncentrirati to snov na 200 straneh malega formata v gostem tisku. Knjiga vsebuje nadalje izveček iz zakonskih predpisov in posebno poglavje o bencinskih stacijah. Nadalje je priložen slovarček, ki izredno poveča vrednost publikacije. V posebnem zvezku je 300 dobro uspešnih, jasnih slik, ki spopolnjujejo razumevanje vsebine. Knjiga je v vseh poglavjih enako temeljita, zato bo dobrodošla ne le avtomobilistom, ampak tudi civilnemu in vojaškemu naraščaju, posebno, ker v naši državi nimamo slične publikacije. — Danes prinašamo sliko g. avtorja knjige in par slik o oblikah avtomobilov.

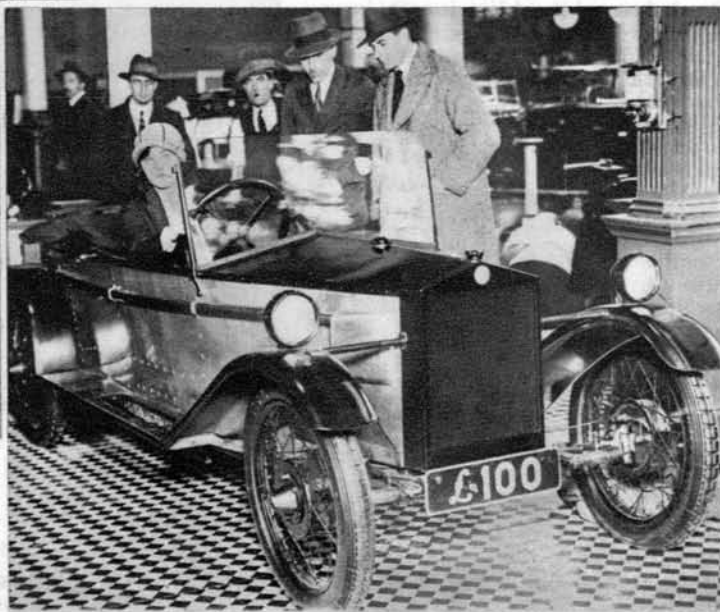

Moderni vele mestni autoomnibus

Na desni:

Angleški 100 funtni (28.000 Din) avto

za dve osebi, ki se jako hitro udomačuje med najširšimi sloji prebivalstva.

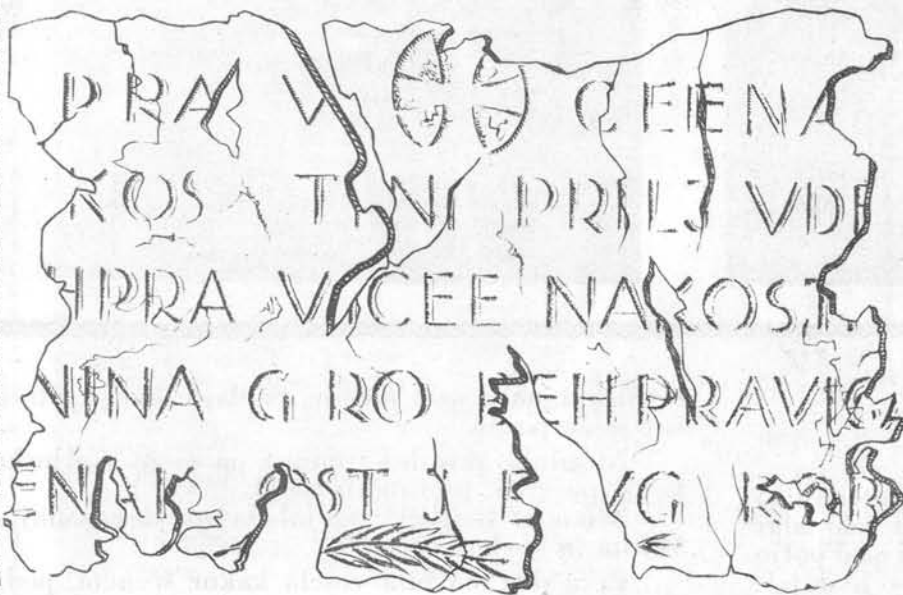
Adolf Švarc

ki je obhajal pred kratkim 50 letnico svojega službovanja kot organist v Škalah pri Slovenjgradu in ga je tamošnji občinski odbor izvolil ob tej priliki za častnega občana.

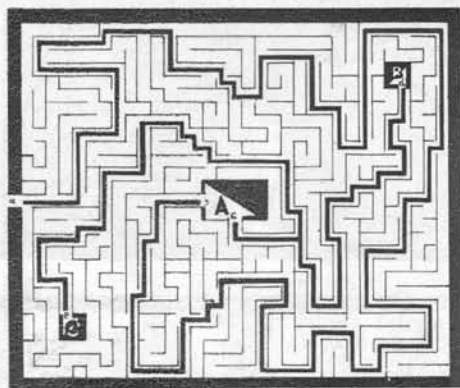

Notranjščina cerkve presv. Srca Jezusovega v Deliki Polani

ki jo je lani vso na novo poslikal akad. slikar Tone Čeh iz Ljutomeru.

Izkopanina iz stare Emone! Nagrobni kamen z napisom, ki se pa prav lahko prečita. — Za pravilno rešitev I. nagrada: Trunk, Amerika in Amerikanci; za II. pa: Meško, Slike.

Gornja slika nam kaže rešitev uganke v št. 5. »II. Slovenca«. Ta uganke je dosegla rekord v številu rešitev. Prispelo jih je namreč 651 in samo ena je bila nepravilna. Žreb je določil za I. nagrado Ivana Zelkota v Murški Soboti in za II. nagrado N. Korenta, Zagreb.

Sergej Minclov:

Car Berendej.

(Povest iz sibirskega pragozda.)

XII. poglavje.

— Kaj ti je?
 — Pri moji veri, pobegnila sta!
 — In konji? Odpeljala sta jih? Okradla sta nas?!
 — Ne, konji so tu, samo vsak svojega sta vzela, s katerima sta jahala.
 — Morebiti sta odšla kaj iskat?
 — Kaj bi iskala? Saj sta pobrala vso svojo prtljago, prav nič nista pozabila!
 Poslovodja se je ozrl. Tovorne vreče so ležale na kupu nedotaknjene. Konji so se pasli po poljani. Preštel jih je, in dveh je res manjkalo.
 Fantje so med tem naokrog prebrskali vse grmovje; iskali so sled. Klicali so in kričali, Nilka je

celo sprožil pištolo. Tajga je glasno ponovila odmev in zopet umolknila. Odnikoder ni bilo slišati nobenega glasu. Počakali so kakó uro; vodnika se nista prikazala.

— No, lepa reč! — je ušlo Vedeneju Saviču. Sedel je na tovor, fantje so se postavili naokrog. — Kaj pa hočemo zdaj?

— Kakor odločite, Vedenej Savič, vi ste najstarejši! — je odgovoril Nilka.

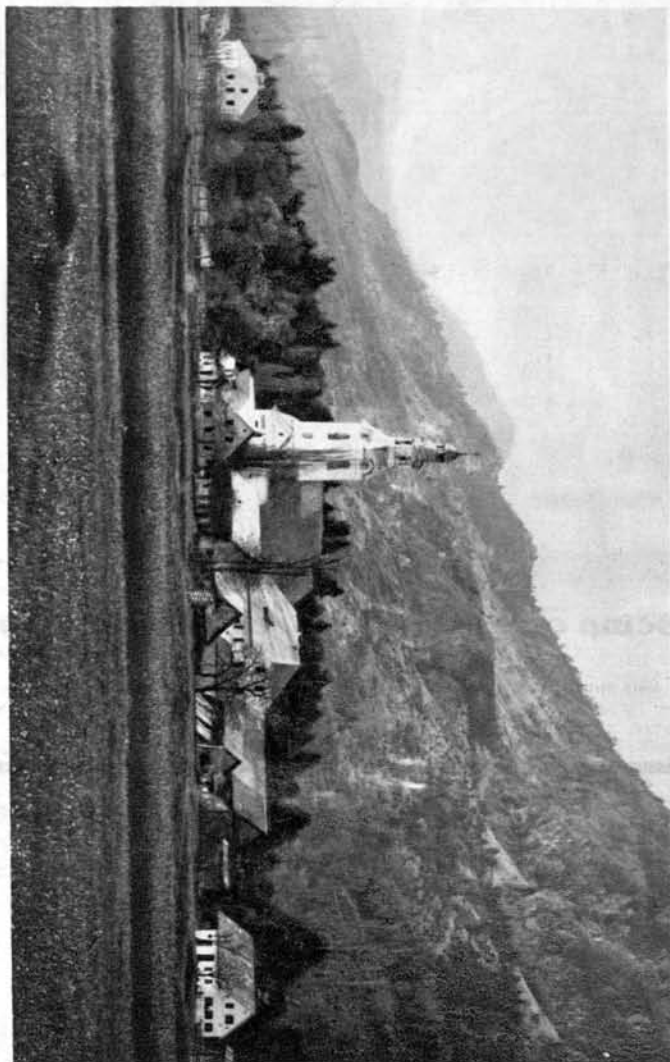
— Stvar je ta, da na slabšem ne bi mogli biti, fantje! Če hočemo nazaj, ne poznamo poti, če naprej, zopet je ne poznamo... Ah, da bi ju vrag! Sredi pota sta nas pustila v tej samoti!

— To je že res, da v samoti! — je pritrdil Nilka: — saj ni več nobene lovske kočice in nobene vasi kar do Vabilinovega bivališča.

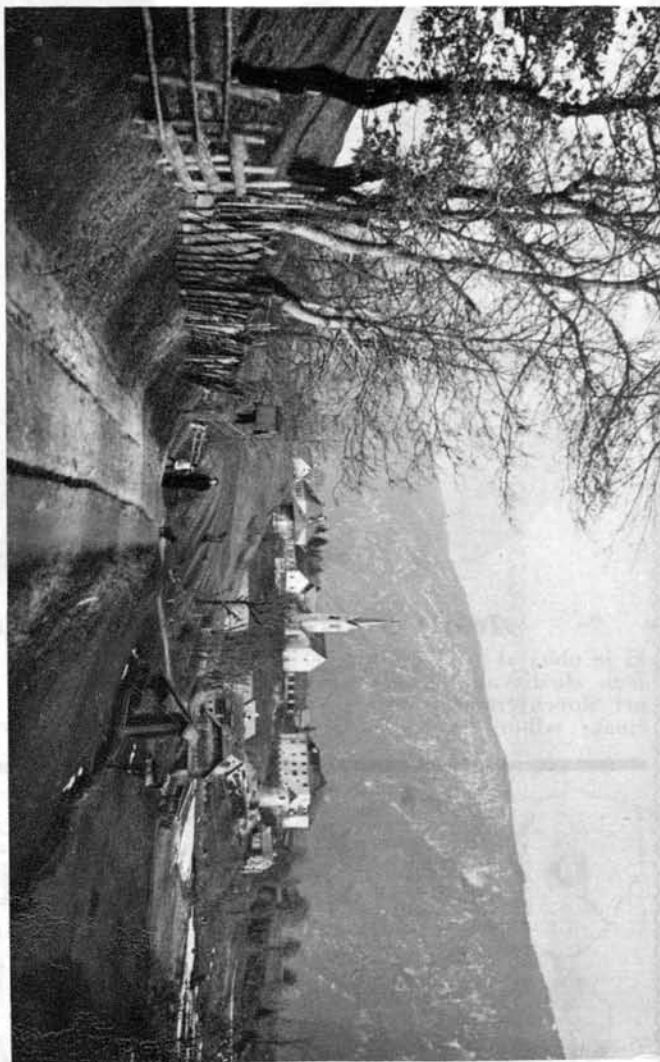
— Baš to je slabo: kje naj dobimo novega vodnika?

— Tudi sami pridemo ven! — je odvrnil Grigorij: — odtod naprej postane sieza bolj razložna!

Slike k zemljevidu slovenskega ozemlja

Vas, občina in župnija **Breznica**, okraj Radovljica.

Vas, občina in župnija **Brdo**, okraj Šmohor na Koroškem.

— Kako pa to veš?

Grigorij je povedal o svojem razgovoru z vodnikom.

— Glej ga no! Tako je ta stvar! — je zategnjeno dejal Vedenej Savič: — po tem pa ju ni šele zdaj kaj pičilo, že doma sta morala skleniti, da med potjo pobegneta! Vendar pa nas nista okradla, — je dejal: — baš to se mi čudno zdi... Kaj pa morata potemtakem imeti od tega, da sta ušla?

— Jaz tudi tega ne morem razumeti! — je pripomnil vmes Nilka: — prismojena morata biti, pa sta zato pobegnila!

Mikita je molčal, pa si samo gledal pesti.

— Saj se jima je izplačalo! — se je oglasil Grigorij: — samo tri dni imata odtod domov. Če bi nas pa spremila do Vabilina in se odtam vrnila, bi bilo poti še kakih šest dni povrh!

— No seveda! — je zaklical Nilka: — prav v tem grmu tiči zajec! Izračunala sta, da ne moremo mi nikamor kakor naprej, pa sta jo pobrisala. Saj itak ne bomo nazaj potovali skozi njih Grigorjevko, po vodi bomo splavali, pa še kje, petsto verst od njih strani! Potemtakem sta zdaj seveda na varnem pred nami.

Vedenej Savič je poslušal in si s prsti sukal brado.

— Tudi meni se tako zdi... — je dejal. — Da bi se vrnili, no, to se nam pač ne izplača, pa še, če bi zopet čez Aradan morali potovati! Bog ga nesi! V treh dneh smo itak ob Jeniseju pa nas bo od tam

nesel kar naravnost domov. Sedlajte konje, fantiči, saj je že pozno.

Ni minilo niti deset minut, pa so že zapljuskali konji po vodi, prebrodili potok.

Nilka in Grigorij sta jahala spredaj, zadaj pa Mikita in Vedenej Savič.

Prva dva sta bila vesela kakor ščeneta, podila sta sem in tja konja in njun smeh se je razlegal po vsej tajgi: seveda mladost je norost. Druga dva pa sta bila resna. Mikita je na tihem ugibal, da bi bilo dobro nezvestima vodnikoma rebra prešteti. Vedenej Savič pa se je zopet spominjal ponočnega razgovora s hlapcem v krčmi v Grigorjevki in vse to spravljal v zvezo s sedanjim begom. Tudi sanje so mu vedno hodile po glavi: nič ni dobro o srebru sanjati, to pomeni solze! In so mu nasuli polno naročje srebra... Tudi luknja v obleki naznanja samo izgubo.

Poslovodja je molčal in samo pihal skozi nos: ni imel navade po nepotrebnem brusiti jezik.

XIII. poglavje.

Onstran potoka so takoj našli stezo. Vodnika se nista zlagala: bila je bolj široka in vidna. Ko pa so prišli čez Posvetno Sleme, je postala sploh udobna in ravna kakor praveca cesta. Še slepec je ne bi nogel izgrešiti.

Sli so se hudo čudili, kako je to vendar mogoče? Človek bi mislil, da mora biti pot povsod enako uglajena.

(Dalje prihodnjic.)